

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

KALEVAGATAN 6 - HELSINGFORS 10
Telefon (växel) 642511 Postgiro 120811
Affärsbankerna Andelskassorna Sparbankerna konto 5041

Cirkulär nr 20/66

2.11.1966

Till de pensionsanstalter, som bedriver
verksamhet enligt arbetspensionslagarna

Betr.: ändringar i arbetspensionslag-
stiftningen, avseende familje-
pensionsskydd

I riksdagen behandlas som bäst en proposition angående ändring av APL och KAPL, vari föreslås, att stadganden rörande familjepensioner intagas i arbetspensionslagarna. För närvarande förefaller det som om propositionen icke skulle bli ändrad i riksdagen. Regeringen föreslår, att lagarna skulle träda i kraft den 1 januari 1967. Förutom riksdagens slutliga godkännande förutsätter detta, att Republikens President stadfäster lagarna och att de publiceras i författningssamlingen. Sedan riksdagen slutbehandlat propositionen, kommer till socialministeriet att överlämnas ett förslag om ändring av APF och KAPF, vars innehåll framgår av bilaga till detta cirkulär. Avskrifter av regeringens proposition jämte motiv har den 7 senaste juli översänts till pensionsanstalterna.

Emedan det visat sig vara nödigt att redan nu redogöra för de nya stadgandena, utsändes detta cirkulär till pensionsanstalterna. Särskilt meddelande följer, ifall ändringar skulle göras i de föreslagna lagtexterna. Vad nedan säges om stadgandena i APL och APF gäller i tillämpliga delar även stadgandena i KAPL och dess verkställighetsförfordning. Innehåller de sistnämnda avvikande stadganden, har detta särskilt påpekats.

A. Begrepp och uttryckssätt

Hittills har i arbetspensionslagarna om pensionskyddets krets tillhörig person använts benämningen arbetstagare. För familjepensionsskyddets vidkommande måste dock göras en åtskillnad, nämligen mellan den person, efter vilken pension erlägges och den person, till vilken pension erlägges. Av denna orsak har de sedan gammalt i lagstiftningen kända begreppen förmånslåtare och förmånstagare tagits i bruk. Med förstnämnda avses arbetstagare, vars frånfälle kan medföra erläggande av familjepension. Förmånstagare åter är de, som har rätt att erhålla familjepension efter förmånslåtare. Termen förmånstagare användes för att uttryckligen beteckna familjepensionstagarna och omfattar således icke, såsom i vissa andra pensionslagar, även ålders- och invalidpensionstagare.

I de nya stadgandena ingår två uttryck, "rätt till pension" och "rätt att erhålla pension", som är avsedda att ha särskilda betydelser. Med förstnämnda uttryck avses att arbetstagaren har pensionskydd, dvs. rätt att i sinom tid, sedan pensionsfall inträffat, få pension. Rätt att erhålla pension har arbetstagare först sedan pensionsfallet inträffat och rätten till pension sålunda aktualiserats.

B. Förmånslåtare

Enligt de nya stadgandena är förmånslåtare samma personer, som i grund av APL:s minimipensionsskydd eller av KAPL kan vara berättigade till ålders- eller invalidpension. Sålunda bör arbetstagare i allmänhet betraktas som förmånslåtare, ifall han varit i APL underlydande arbetsförhållande eller om han i till KAPL:s krets hörande arbete under åtminstone ett kalenderår förtjänat det i 5 § 1 mom. KAPL avsedda gränsheloppet. Då de nya lagstadgandena emellertid träder i kraft utan retroaktiv verkan, betraktas inte som förmånslåtare arbetstagare, vilken avlidit före den 1.1.1967, således innan stadgandena trätt i kraft.

I 5 § 2 mom. KAPL ingår ett specialstadgande om arbetstagare, vilken är anställd av staten i KAPL underlydande arbetsförhållande. En sådan arbetstagare får då invalidpensionsfall inträffat välja emellan att de löner han erhållit i detta arbetsförhållande räknas honom till godo såsom berättigande till KAPL-pension eller att de medtagas vid fastställandet av statens pension. Väljer han statspensionen, förlorar han sin rätt att erhålla KAPL-ålders- och invalidpension

på grund av detta arbetsförhållande. Emedan staten inte för sina arbetstagare anordnat ett eget familjepensionssystem, har i 5 § 2 mom. KAPL intagits en bestämmelse, enligt vilken detta val inte medför förlust av familjepensionsrätten.

C. Förmånstagare

I 4 § 5 mom. och 4 a § APL definieras, vilka personer kommer ifråga såsom till familjepension berättigade förmånstagare. Förmånstagare kan vara endast änka och barn, men icke mera avlägsna anhöriga.

1. Änka =====

Familjepension utgår till änka endast efter manlig förmånslåtare. En änking kan sålunda icke vara förmånstagare. Dessutom fordras, att änkans och förmånslåtarens äktenskap ingåtts innan förmånstagaren uppnått den i APL stadgade pensionsåldern 65 år. En särskild förutsättning för änkas pensionsrätt är att endera av följande villkor uppfyllts

- efter förmånslåtarens finnes till familjepension berättigat barn, som är änkans eget barn eller ävenledes till familjepension berättigat annat barn, om vars utkomst förmånslåtarens och änkan gemensamt dragit försorg,

- vid förmånslåtarens död hade änkan fyllt 40 år och äktenskapet fortgått minst tre år.

Förstnämnda villkor har som utgångspunkt, att änka oberoende av sin ålder skall vara berättigad till familjepension, ifall i hennes vård förblivit barn, som även förmånslåtarens var skyldig att draga försorg om. Ifråga om änkans eget barn kan man utan vidare antaga, att barnet är i änkans vård. Därför är beträffande sådant barn den enda förutsättningen för uppkomsten av familjepensionsrätt för änkan, att barnet självt är berättigad till familjepension. Är åter barnet icke änkans barn, kan man icke utan vidare antaga, att hon drager försorg om barnet. Därför fordras, att det är fråga om sådant till familjepension berättigat barn, som förmånslåtarens och änkan gemensamt dragit försorg om.

I vissa pensionssystem kan även tidigare make vara förmånstagare. Emedan i arbetspensionslagarna användes termen änka måste man förutsätta, att äktenskapet fortbestod vid förmånslåtarens död. Ifall makarna därvid haft hem-

skillnad eller bott åtskils på grund av söntring, inverkar detta däremot inte på änkas rätt till familjepension. Ingås äktenskap medan förmånslåtaren har ålderspension enligt APL-minimivillkoren eller enligt KAPL, följer av ovannämnda 65 års begränsning, att änkan inte har rätt till familjepension. Med hänsyn till änkas familjepensionsrätt är det däremot utan betydelse, att äktenskapet eventuellt ingåtts medan förmånslåtaren hade invalidpension.

2. Barn

Förmånslåtares egna barn har enligt 4 § 5 mom. APL rätt till familjepension oberoende av förmånslåtarens kön. Barnen får således familjepension såväl efter fadern som efter modern. Familjepension erlägges i vissa fall även till änkas barn, vilka inte också är förmånslåtarens barn. Änkas barn kan dock få familjepension endast efter manlig förmånslåtare. Dessutom förutsättes, att änkans och förmånslåtarens äktenskap ingåtts innan förmånslåtaren fyllt 65 år och att de gemensamt dragit försorg om barnets uppehälle. Härvid skall utredas, att barnet upptagits att försörjas i förmånstagarens och änkans gemensamma hem eller att barnet på annat sätt fått sitt uppehälle av dem gemensamt.

Vad ovan sagts om barn gäller enligt 4 § 5 mom. APL även adoptivbarn. Adoptivbarn kan således enligt samma förutsättningar som naturligt barn erhålla familjepension efter sina båda adoptivföräldrar och efter sin adoptivmors man. Vid bestämmandet av manlig förmånslåtarens förmånstagare skall beaktas bestämmelsen i samma stadgande, att som förmånstagares barn skall betraktas barn utom äktenskap, som lagligen erkänts av honom eller som han konstaterats vara skyldig att underhålla.

Emedan familjepension erlägges åt barn ända till 18 års ålder, skall enligt 4 a § 2 mom. APL barn, vilket vid förmånslåtarens död uppnått sagda ålder, inte betraktas som förmånstagare. Dock betraktas som förmånstagare sådant barn, som vid förmånslåtarens död fyllt 18, men inte 21 år, och som är på i 4 § 3 mom. APL avsett sätt långvarigt arbetsoförmöget, ifall arbetsoförmågan inträtt innan barnet fyllde 18 år. I sistnämnda fall fordras således, att barnet redan då det fyllde 18 år varit oförmöget till arbete till den grad som APL:s invaliditetsdefinition förutsätter och att arbetsoförmågan med beaktande av den tid

som förflutit sedan den inträdde kan antagas fortgå åtminstone ett år.

Emedan adoptivbarn beträffande rätt till familjepension jämställts med adoptivföräldrars eget barn, stadgas i 4 a § 3 mom. APL, att som förmånstagare inte betraktas barn, som adopterats av tredje person. Sådant barn är således inte förmånstagare efter sina naturliga föräldrar. Barn anses adopterat av tredje person då barnet lämnar familjen. Så är inte fallet, då barnet adopteras av sin naturliga far eller mor eller av sådan persons make, ej heller ifall tidigare adoptivfars eller adoptivmors make adopterar barnet.

Stadgandet att som förmånstagare inte betraktas den, som genom brottslig handling uppsåtligt förorsakat förmånslåtarens död (4 a § 3 mom. APL) gäller samtliga förmånstagare.

D. Familjepensions begynnelse och upphörande

Stadgandena om familjepensions begynnelse och upphörande ingår i 4 b § 1 mom. APL. Enligt lagrummet begynner rätten att erhålla familjepension från början av den månad, som följer efter förmånslåtarens död. Beträffande barn, som födes efter dödsfallet, är pensionens begynnelsemånad dock den månad, som följer efter födelsen. Blir änka förmånstagare först med anledning av sådant barns födelse, erlägges hennes andel av pensionen retroaktivt från början av den månad, som följer efter dödsfallet. Även beträffande familjepension gäller den allmänna regeln, att pension icke utan särskilda skäl utbetalas retroaktivt för längre tid än ett år före pensionsansökningen. Frågan, när pension blivit sökt, avgöres skilt för sig beträffande envar pensionstagare. Söker någon förmånstagare pension, medför detta sålunda inte, att preskriptionen avbrytes beträffande de övriga förmånstagarna.

Grunderna för upphörande av familjepension uppräknas i 4 b § 2 mom. APL. Änkas rätt att erhålla pension upphör, då hon ingår nytt äktenskap. Härvid erlägges åt änkan i ett för allt ett belopp, varom närmare nedan. Då änka till följd av att hon ingått nytt äktenskap förlorat sin rätt att erhålla familjepension, begynner pensionen inte på nytt även om detta äktenskap upphör genom mannens död eller upplöses genom att domstol dömer makarna till äktenskapsskillnad.

Barns familjepension upphör då barnet fyller 18 år. Men ifall barn vid uppnåendet av denna ålder är på i 4 § 3 mom. APL avsett sätt oförmöget till ar-

bete och arbetsförmågan med beaktande av den tid, som förflutit sedan dess inträde, kan antagas fortgå minst ett år, fortsätter på skild ansökan utbetalningen av pensionen så länge arbetsförmågan fortgår utan avbrott. Har pension fortsatts på sagda grund eller har av enahanda orsak pension beviljats förmånstagare, som vid förmånslåtarens död hade fyllt 18 år, upphör pensionen först då förmånstagaren blivit arbetsför. Barns pension upphör även alltid då barnet blivit adopterat av tredje person. Som avgörande bör härvid betraktas tidpunkten då underrättens utslag, varigenom den samtyckt till adoptionen, vunnit laga kraft.

Frågan om indragning av pension avgöres skilt för sig beträffande varje förmånstagare. Sålunda medför upphörande av barns pension då det uppnått 18 års ålder inte, att änkas pension upphör, även om änkans pensionsrätt i tiden skulle ha varit beroende av detta barns pensionsrätt.

Upphör rätt att erhålla familjepension därför att förmånstagare avlidit eller därför att han fyller 18 år, behöver pensionsanstalten icke giva något beslut angående denna sak. Men finnes andra förmånstagare och fortgår utbetalningen av familjepensionen till dem, skall beslut givas ifall ändringar inträffar i pensionens belopp eller dess fördelning mellan pensionstagarna. Detsamma är fallet i händelse barn blir bortadopterat. Är det däremot fråga om familjepension, som utgår på grund av barns arbetsförmåga och icke beviljats för viss tid, skall familjepensionens upphörande för barnets del konstateras medelst beslut. Då änkas pension upphör därför att hon ingått nytt äktenskap, skall i saken givas beslut, vari storleken av det belopp, som skall utbetalas till henne i ett för allt, konstateras.

Då familjepension upphör, inställes utbetalningen enligt 15 § APF från början av den utbetalningsperiod, som följer efter pensionsrättens upphörande.

E. Beloppet av familjepension

1. Beräkning av icke samordnad familjepension

Vid fastställande av familjepension skall enligt 7 a § 1 mom. APL till utgångspunkt tagas den ålders- eller invalidpension enligt APL:s minimivillkor eller enligt KAPL, som förmånslåtaren erhöll vid sin död. Hade förmånslåtaren sökt men icke före sin död hunnit erhålla pension, beviljas först den ålders- eller invalidpension, vartill förmånslåtaren är berättigad. Den beviljade pensionen lägges sedan till grund för familjepensionen.

Hade förmånslåtaren vid sin död varken erhållit eller sökt egen pension, tages som grund för familjepensionen den pension förmånstagaren skulle haft rätt till, ifall han blivit arbetsoförmögen vid sitt fränfalle. Då förmånslåtaren vid sin död redan uppnått pensionsåldern, bestämmes den pension, som skall tagas till utgångspunkt, enligt samma grunder som ålderspension. I annat fall användes som grund den invalidpension förmånslåtaren skulle ha erhållit ifall i stället för familjepensionsfall invalidfall inträffat. Har således förmånslåtaren under sin livstid varken sökt eller erhållit invalidpension, så utredes icke huruvida förmånslåtarens arbetsoförmåga eventuellt begynt före dödsfallet, utan härvid skall enligt lagens uttryckliga stadgande förfaras som om arbetsoförmågan inträtt först då förmånslåtaren avled. Skall pension beviljas med tillämpning av 6 § 3 mom. APL, beräknas den återstående tjänstgöringstiden från dödsfallet till förmånslåtarens pensionsålder.

Beloppet av invalidpension enligt KAPL beror på ett avgörande sätt av när den sjukdom, som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan, skall anses ha börjat. Emedan det kan medföra svårigheter att utreda denna omständighet efter förmånslåtarens död, har i 5 § 4 mom. KAPL intagits ett specialstadgande, enligt vilket vid fastställande av familjepension dödsdagen anses vara den tidpunkt då sjukdomen begynte. I somliga fall är det dock förmånligt för familjepensionstagare, att insjuknandet anses ha inträffat tidigare. Därför bereder stadgandet förmånstagaren möjlighet att utreda, att förmånslåtaren insjuknat tidigare, och få sin familjepension bestämd i enlighet därmed.

Vid bestämmande av pension, som utgör grund för familjepension, skall lämnas utan avseende den förhöjning, som enligt 5 § 2 mom. APL skall läggas till ålderspension då pensionen framskjutits utöver pensionsåldern. Erhöll förmånslåtaren redan ålderspension, skall från ålderspensionen således avdragas den andel, som utgöres av sagda förhöjning. Beaktas skall ej heller det avdrag från ålders- eller invalidpension, som kan föranledas av enligt 8 § APL förrättad samordning.

Familjepensions storlek beror av antalet förmånstagare sålunda, att om de är tre eller flere, är familjepensionen lika stor som den enligt det ovan sagda bestämda ålders- eller invalidpension, som utgör grund för familjepensionen. Finnes två eller en förmånstagare, nedgår familjepensionen i motsvarighet härtill

till tre fjärdedelar, resp. hälften.

2. Samordning av familjepension

Enligt den till 8 § APL tillagda nya 6 momentet skall familjepension enligt APL-minimivillkoren och KAPL-familjepension samordnas med pensioner och fortsatta ersättningar, som beviljats förmånstagarna med anledning av samma förmånslättares död. Vid samordningen beaktas sålunda inte förmånstagarnas folkpensioner, sjukdagpenningar, ålders- och invalidpensioner i grund av arbetspensionslagarna och ej heller efter annan förmånstagarer beviljade familjepensioner. För att annan pension eller fortsatt ersättning skall bli samordnad med familjepension, skall den vara grundad på lag eller offentlig pensionsstadga. Sålunda faller på frivilliga privaträttsliga pensionsanordningar grundade familjepensioner utom samordningen. De vanligaste ersättningar, som kommer ifråga vid samordning av familjepension är följande:

- 1) familjepension enligt lagen om sjömanspensioner,
- 2) på stadgandena i lagen om olycksfallsförsäkring grundad försörjningspension,
- 3) enligt trafikförsäkringslagen utgående fortsatt ersättning i anledning av dödsfall,
- 4) enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst, beviljad försörjningspension,
- 5) familjepension enligt lagen om familjepension och begravningshjälp för statstjänstemän, och
- 6) familjepensioner enligt kommuns, kommunalförbunds eller församlingspensionsstadga eller enligt Kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga.

Har pension, som skall beaktas vid ovannämnd samordning, höjts för viss tid, medtages icke sådan temporär förhöjning vid samordningen. Sådan förhöjning ingår bl. a. i statens familjepension, som för första året utbetalas med 50 procents förhöjning.

Samordningsgränsen utgör, då förmånstagarnas antal är minst tre, 60 % av den till grund för familjepensionen lagda ålders- eller invalidpensionens samordningsgrund, således 60 % av den högsta lön, som är grund för sagda pension,

ökad med eventuell förhöjning enligt 8 § 3 mom. APL. Finnes två förmånstagare, är samordningsgränsen 45 % av samordningsgrunden och finnes en förmånstagare, är samordningsgränsen 30 %. Överstiger dimensioner och ersättningar, som skall samordnas, sagda samordningsgräns, avdrages det överskjutande beloppet i sin helhet från i arbetspensionslagarna stadgad familjepension. Här är således inte fråga om samma slags proportionella avdrag som vid samordning av de grundpensioner, som avses i 8 § 4 mom. APL.

I 8 a § APL stadgas, i vilka fall samordning skall förrättas ånyo. Enligt stadgandet skall samordning av familjepension förrättas ånyo endast i det fall, att förmånstagare beviljats sådan annan pension eller fortsatt ersättning, som skall tagas i beaktande vid samordning enligt 8 § 6 mom. APL. I motsats till vad fallet är i fråga om invalid- och ålderspensioner, förrättas icke ens på förmånstagares ansökan ny samordning av familjepension, om beloppet av sådan annan pension eller ersättning, som inverkat på den tidigare samordningen, förändrats.

3. Fördelningen av familjepension

Enligt 7 a § 2 mom. APL fördelas utgående familjepension mellan förmånstagarna sålunda, att änkan erhåller två andelar och ettvarit barn en lika andel därav. Förändras antalet förmånstagare, skall enligt 7 a § 3 mom. APL familjepensionens belopp och dess fördelning justeras från början av följande utbetalningsperiod.

Ifall förändring av förmånstagarnas antal föranleder justering av familjepensions belopp, skall beslut givas i saken. I fråga om ändring av familjepensions fördelning konstateras detta medelst beslut endast om någon av förmånstagarna skilt för sig lyfter sin andel av familjepensionen. De ovan nämnda besluten givas i samma handling som det beslut angående beviljande eller indragning av pension, som föranlett förändring av förmånstagarnas antal. Härvid är dock att märka, att såsom ovan konstaterats uttryckligt beslut om indragning av pension icke alltid behöver fattas.

4. Engångsutbetalning till änka

Upphör änkas rätt att erhålla familjepension därför att hon ingår äktenskap, skall till henne enligt 4 b § 3 mom. APL erläggas i ett för allt ett belopp, som är lika stort som familjepensionen för två års tid hade varit, om hon ensam varit förmånstagare. Vid beräkningen av ifrågavarande belopp bestämmes först huru stor familjepensionen hade varit i början av den månad, som följer efter dagen för det nya äktenskapets ingående, ifall endast en förmånstagare funnits. Härvid skall även av samordning eventuellt föranlett avdrag beaktas. Då den sålunda erhållna månadspensionen multipliceras med 24, får man det belopp, som skall erläggas i ett för allt.

F. Ansökan om och utbetalning av pension

Pensionsskyddscentralen har fastställt en särskild blankett för ansökan om familjepension. Med blanketten kan tillika sökas familjepension enligt Kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga. Utkast till denna blankett har den 14. 10. 1966 delgivits pensionsanstalterna. Jämväl anvisningarna för pensionsökandenas rådgivare kommer att förnyas med beaktande av familjepensionerna.

I 19 b § APL har intagits nya stadganden, som gäller samtliga pensioner enligt arbetspensionslagarna och har till ändamål att underlätta ansökandet om pension. Enligt paragrafens 1 moment kan den, som fyllt 18 år, själv göra ansökan om pension. Härvid är det en förutsättning, att han ej av någon orsak, t. ex. sinnessjukdom, bör anses sakna rättslig handlingsförmåga.

Är det fråga om en pensionstagare, som inte fyllt 18 år, eller som på grund av sjukdom eller av annan orsak, t. ex. utrikesresa, inte själv kan söka pension, kan det vara nödigt att anlita en särskild intressebevakare då pension sökes, naturligtvis under förutsättning, att barnet inte har förmyndare eller god man. Enligt 19 b § 1 mom. APL kan pensionsanstalten i sådant fall godkänna nära anhörig till sökanden eller annan person, som huvudsakligen dragit försorg om honom, att bevaka hans intressen, såsom nära anhörig i den mening i lagen åsyftas kan betraktas förutom skyldemän i rätt upp- och nedstigande led och make, jämväl syskon och deras makar. Intressebevakaren bör då han söker pension utreda varför sökanden inte själv kan söka pension och på vilken grund han

uppträder som intressebevakare. Besvarande av de i pensionsansökningsblanketten ingående frågorna rörande intressebevakaren utgör inte alltid tillräcklig utredning. Erforderliga kompletterande uppgifter införskaffas av pensionsanstalten på sätt den finner lämpligt.

Enligt 19 b § 2 mom. APL kan pension med laga verkan utbetalas till den, som fyllt 18 år, eller till intressebevakare, ifall de uppfyller ovannämnda förutsättningar. Enligt 21 § 3 mom. APL har minderårig, som fyllt 18 år, och intressebevakare enahanda möjligheter att söka ändring i pensionsärendet.

Med ovannämnda bestämmelser rörande intressebevakare har inte avsetts att åsidosätta de stadganden, som eljest är gällande rörande den rätt att företräda sökanden, som tillkommer sökandes förmyndare, annan person eller myndighet. Sålunda skall t. ex. frågan, huruvida barnatillsyningsman och socialnämnd kan företräda sökanden avgöras enligt de särskilda stadganden, som gäller dessa myndigheter.

Stadgandena i 19 b § och 21 § 3 mom. APL tillämpas på pensionsärenden, som är anhängiga den 1. 1. 1967 eller blir anhängiga därefter.

Enligt 12 § APF är huvudregeln den, att ansökan om familjepension avgöres av den pensionsanstalt, där med minimivillkoren överensstämmande pensionsskydd anordnats för förmånslåtaren på grund av hans senaste APL-arbetsförhållande. Har dock till förmånslåtaren redan vid hans död av annan pensionsanstalt utbetalats med minimivillkoren överensstämmande ålders- eller invalidpension, avgör denna pensionsanstalt även ansökan om familjepension efter honom. Har således pensionsanstalt i enlighet med 12 § 2 mom. APF i tiden till annan pensionsanstalt hänskjutit de uppgifter, som hänför sig till pensionen, har detta bland annat till följd, att sistnämnda anstalt även skall behandla familjepensionsansökningen.

Den i 13 § APF ingående i mark angivna gränsen föreslås höjd från 30 mark till 50 mark. Understiger månadspensionen eller del därav, som utbetalas skilt för sig, denna gräns, må månadspensionen erläggas kvartalsvis. Pensionsuppdelning i skilda andelar kommer ifråga då förmänstagarna önskar lyfta sina andelar av familjepension var för sig.

Jämväl föreslås, att i 14 § APF intas bestämmelser, enligt vilka förutom ålderspension jämväl invalidpension och familjepension kan utbetalas i ett för allt.

För samtliga pensioner förutsättes, att pensionstagaren ger sitt samtycke och att pensionens belopp, vilket i fråga om familjepension avser förmånstagarnas totala pension, är mindre än 20 mark i månaden. Möjlighet att erlægga invalidpension i ett för allt medges endast beträffande sådana pensioner, som bildas enbart av fribrev. Enligt stadgandet innebär i ett för allt gjord utbetalning, att pensionsstagaren inte mera har rätt till pension på grund av samma pensionsfall. Om en pensionstagare, som erhållit engångsbetalning, ånyo blir arbetsoförmögen eller uppnår pensionsåldern utgör engångsbetalningen sålunda icke hinder för en ny pension.

Stadgandena i 13 och 14 §§ APL tillämpas på pensionsrater, som skall utbetalas från början av år 1967.

G. Stadganden om rehabilitering och om lån till änka

Till sista momentet i 4 § APL har rörande rehabilitering av arbetstagare tillagts ett stadgande, som motsvarar ett tidigare stadgande i 4 § 4 mom. KAPL. Detta innebär icke någon saklig ändring beträffande förfaringssättet i rehabiliteringsverksamheten, varom pensionsanstalten som förut fritt besluter. Enligt samma stadgande kan änka beviljas lån för utbildning och arbetsvård. Lån för sagda ändamål kan även sådan änka erhålla, som inte är berättigad till pension. Lånet kan sedan återindrivas från ankans familjepension på villkor, som fastställs av socialministeriet. Lån kan beviljas änka endast ifall arbetstagaren avlidit efter den nya lagens ikraftträdande.

Såväl rehabilitering som beviljande av lån ligger i pensionsanstaltens fria skön, varför här inte föreligger någon ovillkorlig rätt för arbetstagare, resp. änka.

H. Ändringar rörande fördelningen av ansvaret för pensionerna

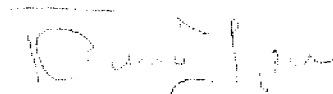
Införandet av familjepensionerna har medfört en ändring av punkterna 1 och 2 i 1 momentet 12 § APL, vilken paragraf innehåller bestämmelser om fördelningen av ansvaret för pensionerna. Tidigare skulle pensionsanstalt själv ha ansvarat för bekostandet av ålderspension åt den 1.7.1912 och därefter född arbetstagare - i princip beträffande hela den tjänstgöringstid, som utgör grund

för pensionen. Genom den nya 1 punkten har detta ansvar begränsats till tjänstgöringstiden före det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyller 55 år. Därefter uppkommande ålderspensionsrätt bekostas gemensamt. De utredningar av ansvarsfördelningen, som skall företagas under de närmaste åren, påverkas inte av stadgandet i 1 punkten, emedan de före den 1.7.1912 födda personernas ålderspensioner helt och hållet bekostas gemensamt. Ur synpunkten av ålderspensionernas fondering har sagda lagändring den betydelsen, att beträffande under andra halvåret 1912 födda arbetstagare upphör fonderingen vid utgången av innevarande år, emedan de år 1967 fyller 55 år.

Till 2 punkten i 1 momentet 12 § APL har tillagts ett stadgande, som bestämmer, i vilket fall pensionsanstalt ensam är ansvarig för bekostandet av familjepension. Enligt stadgandet angående lagens ikraftträdande skall sagda punkt tillämpas först på de familjepensionsfall, som inträffar år 1971 eller senare. Vid sådant förhållande bekostas samtliga familjepensioner tillsv vidare gemensamt.

Enligt sagda 2 punkt i dess tidigare lydelse omfattade pensionsanstalts eget ansvar för i punkten avsedda pensioner icke till pensionen efter dess beviljande lagd indexförhöjning. Stadgandet har förtydligats genom att ersätta uttrycket pensionens beviljande med uttrycket pensionens begynnelse. Genom denna ändring har den praxis lagfästs, som redan förut följts vid lagrummets tillämpning.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tauno Jylhä

Heimer Sundberg

Bilagor

Förslag till ändringar av APF och KAPF
Exempel på beräkning av familjepension

J. SP. UBS

Förordningangående ändring av förordningen om pension för arbetstagare

8 §.

Rätt till framtida pension på grund av arbetsförhållande, vid vars upphörande arbetstagaren eller hans anhöriga icke äro omedelbart berättigade att erhålla pension, tryggas genom ett mot denna förmån svarande fribrev.

På grund av fribrev, som motsvarar det i lagen om pension för arbetstagare avsedda minimiskyddet, äger arbetstagare rätt att erhålla ålderspension, då han fyllt 65 år, och invalidpension enligt 4 § 3 och 4 mom. nämnda lag, dock icke medan han uppbär pension, som beviljats med tillämpning av 6 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare eller 7 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden. Inträder arbetstagare, som erhållit fribrev, på nytt i arbetsförhållande, som är underställt lagen om pension för arbetstagare eller lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, och kommer han på grund därav, utan att änyo erhålla fribrev, i åtnjutande av pension vid annan ålder eller på andra villkor eller erhåller han pension på grund av honom beviljad frivillig fortsatt försäkring, omvandlas fribrevet att motsvara dessa villkor.

Äfde arbetstagare vid sin död rätt till pension på grund av i 2 mom. avsett fribrev, är efter honom förmånstagare, som nämns i 4 a § lagen om pension för arbetstagare, berättigad att erhålla familjepension på grund av samma fribrev.

I fråga om de i 11 § lagen om pension för arbetstagare stadgade tilläggförmånerna lände i tillämpliga delar till efterrättelse, vad i 1 och 2 mom. är stadgat.

Fribrevets villkor och de för dess beräkning erforderliga grunderna fastställas på framställning av pensionsskyddscentralen av socialministeriet gemensamt för alla pensionsanstalter.

11 §.

Pensionsansökan skall göras skriftligt på blankett, som fastställts av pensionskyddscentralen.

Till ansökningen skall fogas av pensionsanstalten föreskriven utredning. Vid ansökan om invalidpension eller till barn för tiden efter det barnet fyllt 18 år utgående familjepension skall till pensionsanstalten även inlämnas läkarutlåtande om sökandens hälsotillstånd, utskrivet på blankett, som fastställts av pensionskyddscentralen. Pensionsanstalten må dock godkänna även annat läkarutlåtande eller motsvarande utredning och jämväl, om sökanden vårdas på sjukhus eller sanatorium eller om annat särskilt skäl därtill föreligger, på egen bekostnad införskaffa läkarutlåtande. Förständig är pensionsanstalten sökande att för utredande av invaliditet låta undersöka sig hos av pensionsanstalten namngiven läkare eller på sjukhus, som pensionsanstalten anvisar, skall pensionsanstalten ersätta kostnaderna för undersökningen, till vilka även hänföras skäligen reskostnader och skäligt resedagtraktamente för enligt förständigandet till annan ort företagen resa.

12 §.

Pensionsansökan avgöres av den pensionsanstalt, där för arbetstagaren på grund av hans senaste lagen om pension för arbetstagare underställda arbetsförhållande anordnats pensionskydd, som uppfyller i sagda lag stadgade minimivillkor, eller, därest fråga är om begravningsbidrag eller om annan sådan förmån, som icke förutsättes i minimivillkoren, den pensionsanstalt, där för arbetstagaren senast anordnats pensionskydd, som omfattar förmån av sagda slag. Ifall likväl till arbetstagaren vid hans död från annan pensionsanstalt utbetalades ålders- eller invalidpension enligt lagen om pension för arbetstagare, avgör denna pensionsanstalt ansökan om familjepension efter honom. I förordningen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden stadgas i vilket fall pensionsansökan avgöres av arbetspensionskassa. Pensionsanstalten avgör pensionsansökningen även till den del fråga är om i annan pensionsanstalt enligt lagen om pension för arbetstagare eller lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden anordnat pensionskydd samt drager försorg om utbetalningen av hela pensionen och om övriga på pensionsanstalt ankommande uppgifter, som hänföra sig till pensionen. Angående gottgörelse för den del av pen-

sionen, som skall bekostas av andra pensionsanstalter, stadgas i 16 §.

---

13 §.

Pension utbetalas månatligen. Understiger beloppet av pension eller del av pension, som utbetalas särskilt, 50 mark i månaden, må den dock erläggas kvartalsvis.

14 §.

Understiger beloppet av ålders- eller familjepension eller sådan invalidpension, vars storlek icke bestämts med tillämpning av 6 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare, 20 mark i månaden, äger pensionsanstalten rätt att med pensionstagarens samtycke erlagga pensionen i ett för allt, varvid beloppet beräknas enligt av socialministeriet fastställda grunder. Den, som erhållit dylik engångsbetalning, är därefter icke i anledning av samma pensionsfall berättigad till pension på grundvalen av de arbetsförhållanden, med stöd av vilka pension, som motsvarar det utbetalade beloppet, skulle hava erlagts. Har för bestämd tid beviljad invalidpension utbetalats i ett för allt, må pensionstagaren likväl beviljas pension för den tid hans arbetsförmåga fortfar efter den bestämda tidens utgång.

Förordning
angående ändring av förordningen om pension för arbetstagare i kortvariga
arbetsförhållanden.

8 §.

Invalidpension eller till arbetsoförmöget barn, som fyllt 18 år, utgående familjepension må minskas, ifall pensionstagaren förorsakat sin invaliditet genom grovt vållande eller ådragit sig sjukdom, lyte eller skada genom brottslig handling.

11 §.

Pensionsansökan skall göras skriftligen på blankett, som fastställts av pensionsskyddscentralen.

Till ansökningen skall fogas av arbetspensionskassa föreskriven utredning. Vid ansökan om invalidpension eller till barn för tiden efter det barnet fyllt 18 år utgående familjepension skall till arbetspensionskassan även inlämnas läkarutlåtande om sökandens hälsotillstånd, utskrivet på blankett, som fastställts av pensionsskyddscentralen. Arbetspensionskassan må dock godkänna även annat läkarutlåtande eller motsvarande utredning och jämväl, om sökanden vårdas på sjukhus eller sanatorium eller om annat särskilt skäl därtill föreligger, på egen bekostnad införskaffa läkarutlåtande.

12 §.

Pensionsansökan anses gjord den dag den inlämnats eller med posten inkommit till arbetspensionskassa eller i lagen om pension för arbetstagare avsedd pensionsanstalt eller till pensionsskyddscentralen eller ock till ombud, som av sådan kassa eller anstalt därtill bemyndigats. Förebringar icke sökanden på annan inom en av arbetspensionskassan utsatt skälig tid för ansökningens avgörande nödig tilläggsutredning eller har ansökningens behandling förordnats att förfalla på grund av att sökanden icke efterkommit i 14 § 1 mom. avsett förståndigande, anses ansökan dock inlämnad först sedan för ansökningens avgörande erforderlig utredning inkommit till arbetspensionskassan.

13 §.

Pensionsansökan avgöres samt pensionens utbetalning och på pensionsanstalt ankommande övriga uppgifter, som hänföra sig till pensionen, ombesörjas, därest arbetstagaren icke vid det senaste pensionslagen underställda arbetsförhållandets upphörande eller därefter stått i arbetsförhållande, som är underställt lagen om pension för arbetstagare, av den arbetspensionskassa, till vars verksamhetskrets arbetstagaren senast hört. Ifall likväl till arbetstagaren vid hans död från annan pensionsanstalt utbetalades ålders- eller invalidpension enligt pensionslagen eller enligt lagen om pension för arbetstagare, avgör denna pensionsanstalt ansökan om familjepension efter honom och drager försorg om ovan nämnda övriga uppgifter. I övrigt lände till efterrättelse vad i 12 § 1, 2, 3 och 5 mom. förordningen om pension för arbetstagare är stadgat.

14 §.

Den som söker eller åtnjuter invalidpension samt barn, som söker eller erhåller familjepension för tiden efter det barnet fyllt 18 år, äro pliktiga, om de av arbetspensionskassa därtill förståndigas, att för utredande av invaliditeten låta undersöka sig hos av pensionskassan namngiven läkare eller på sjukhus, som pensionskassan anvisar. Kassan skall härvid ersätta kostnaderna för undersökningen, till vilka även hänföras skäliga resekostnader och skäligt resedagtraktamente för enligt förständigandet till annan ort företagen resa.

Underlåter sökande utan godtagbart skäl att efterkomma ovan i 1 mom. avsett förständigande, må behandlingen av ansökaningen förordnas att förfalla.

15 §.

Pension utbetalas månatligen. Understiger beloppet av pension eller del av pension, som utbetalas särskilt, 50 mark i månaden, må den dock erläggas kvartalsvis.

16 §.

Understiger beloppet av ålders- eller familjepension eller sådan invalidpension, vars storlek icke bestämts med tillämpning av 7 § 1 mom. pensionslagen, 20 mark i månaden, äger arbetspensionskassa rätt att med pensionstagarens samtycke erlægga pensionen i ett för allt, varvid beloppet beräknas enligt av socialministeriet fastställda grunder. Den som erhållit dylik engångsbetalning, är därefter icke i anledning av samma pensionsfall berättigad till pension på

grundvalen av de arbetsförhållanden, med stöd av vilka pension, som motsvarar det utbetalade beloppet, skulle hava erlagts. Har för bestämd tid beviljad invalidpension utbetalats i ett för allt, må pensionstagaren likväl beviljas pension för den tid hans arbetsoförmåga fortfar efter den bestämda tidens utgång.

Exempel på uträkning av familjepension

Exempel 1

Arbetstagaren avlider medan han har invalidpension. Den högsta pensionsgrundande lönen är 700,-mk/mån. och pensionen 284,- mk/mån., båda motsvarande index för dödsåret. Sammanjämkningen har icke medfört minskning av invalidpensionens belopp. Hur stor är familjepensionen, då arbetstagaren efterlämnade hustru och 2 barn under 18 år? Annan pension eller fortsatt ersättning erlägges inte till förmånstagarna på grund av detta dödsfall.

Familjepensionen är, då förmånstagarna är tre, lika stor som förmånslåtarens icke samordnade invalidpension.

Familjepensionen = 284, - mk/mån.

Samordningsgränsen = $60/100 \cdot 700, - \text{mk/mån.} = 420, - \text{mk/mån.}$

Emedan familjepensionen 284, - mk/mån. ej överstiger samordningsgränsen, medför samordningen inte minskning av familjepensionens belopp.

Familjepensionen är således sammanlagt 284, - mk/mån. Ankans andel är två fjärdedelar därav = 142, - mk/mån. och vardera barnets andel en fjärdedel = 71, - mk/mån.

Exempel 2

En kvinnlig arbetstagare, född den 15. 8. 1935, avlider till följd av olycksfall medan hon står i arbetsförhållande. Arbetsförhållandet begynte den 3. 4. 1960 och upphörde på dödsdagen den 19. 7. 1967. Den pensionsgrundande lönen är 646, 73 mk/mån. Arbetstagaren har inga andra till pension berättigande arbetsförhållanden. Hur stor pension får hennes familj, efterlevande make och ett barn under 18 år ?

- a) Icke samordnad pension, vilken arbetstagaren skulle erhållit ifall hon blivit arbetsoförmögen den 19. 7. 1967.

Den till pension berättigande tiden, då tjänstgöringstiden beaktas ända till pensionsåldern och tjänstgöringstiden före den 1. 7. 1962 till hälften:

$$3.4.1960 - 15.8.2000 = 39 \text{ år } 2 \text{ mån. } 29 \text{ d. } = 470 \text{ mån.}$$

Invalidpension

$$\frac{470}{1200} \cdot 646,73 \text{ mk/mån. } = 253,30 \text{ mk/mån.}$$

- b) Änkling har inte rätt till familjepension, varför endast barnet är förmånstagare. Då det finns blott en förmånstagare, utgör familjepensionen hälften av förmånslåtarens icke samordnade invalidpension.

Familjepension:

$$\frac{1}{2} \cdot 253,30 \text{ mk/mån. } = 126,65 \text{ mk/mån.}$$

Dessutom erhåller barnet enligt olycksfallsförsäkringslagen i försörjningspension 92,- mk/mån.

- c) Samordning

Samordningsgräns:

$$30/100 \cdot 646,73 \text{ mk/mån. } = 194,02 \text{ mk/mån.}$$

APL-familjepensionen och försörjningspensionen enligt olycksfallsförsäkringslagen utgör sammanlagt

$$126,65 \text{ mk/mån. } + 92,- \text{ mk/mån. } = 218,65 \text{ mk/mån.}$$

Emedan det sammanlagda beloppet överstiger samordningsgränsen, avdrages den överskjutande delen 24,63 mk/mån. från APL-familjepensionen.

Barnet erhåller således i pension enligt lagen om pension för arbetstagare

$$126,65 \text{ mk/mån. } - 24,63 \text{ mk/mån. } = \underline{\underline{102,02 \text{ mk/mån.}}}$$

Exempel 3

En arbetstagare, född 21. 5. 1900, avlider medan han har invalidpension. Den högsta pensionsgrundande månadslönen och ålderspensionen, båda motsvarande index för dödsåret 1967 (presumerad) 152 är 785,36 mk/mån. och 196,34 mk/mån. Arbetstagaren har fått ålderspension vid 66 års ålder, varför pensionen jämlikt 5 § 2 mom. APL blivit höjd enligt 5 § 2 mom. APL. Samordningen har icke minskat arbetstagarens ålderspension. Arbetstagaren efterlämnar hustru och ett barn under 18 år.

- a) Ålderspensionens belopp före förhöjning enligt 5 § 2 mom. APL erhålles på följande sätt

Arbetstagaren var 66 år gammal då han blev pensionerad och den förhöjningskoefficient, som motsvarar denna ålder, är 0,90.

Pension vid pensionsåldern = $0,90 \cdot 196,34 \text{ mk/mån.} = 176,71 \text{ mk/mån.}$

- b) Familjepension utgör då förmånstagarna är två, $3/4$ av förmånslåtarens icke samordnade ålderspension.

Familjepension:

$\frac{3}{4} \cdot 176,71 \text{ mk/mån.} = 132,53 \text{ mk/mån.}$

- c) Samordning

Samordningsgräns = $45/100 \cdot 785,36 \text{ mk/mån.} = 353,41 \text{ mk/mån.}$

Emedan familjepensionen 132,53 mk/mån. inte överstiger samordningsgränsen, medför samordningen inte någon minskning av familjepensionens belopp.

Familjepensionen är således sammanlagt 132,53 mk/mån., varav änkans andel är två tredjedelar = 88,35 mk/mån. och barnets andel en tredjedel = 44,18 mk/mån.